



УНИВЕРЗИТЕТ  
У НОВОМ САДУ



ФАКУЛТЕТ  
ТЕХНИЧКИХ НАУКА

Трг Доситеја Обрадовића 6, 21000 Нови Сад, Република Србија  
Деканат: 021 6350-413; 021 450-810; Централa: 021 485 2000  
Рачуноводство: 021 458-220; Студентска служба: 021 6350-763  
Телефакс: 021 458-133; e-mail: [ftndean@uns.ac.rs](mailto:ftndean@uns.ac.rs)

ИНТЕГРИСАНИ  
СИСТЕМ  
МЕНАџМЕНТА  
СЕРТИФИКОВАН ОД:



**XXVI Skup **TRENDOVI RAZVOJA**:**

**“INOVACIJE U MODERNOM  
OBRAZOVANJU”**

**ZBORNİK RADOVA**

[www.trend.uns.ac.rs](http://www.trend.uns.ac.rs)



Uredio:

Prof. dr Vladimir Katić, dipl.ing.

**Kopaonik, Hotel "Kraljevi čardaci Spa"  
16 - 19. 02. 2020.**

**Naučno-stručni skupovi TRENDOVI RAZVOJA - TREND**

1. skup: "Informacione tehnologije i primena u elektroenergetici", Novi Sad, okt.1994.
2. skup: "Električna vozila – pogon i aplikacije", Novi Sad, okt. 1996.
3. skup: "Savremene tehnologije u elektroprivredi", Kopaonik, mart 1997.
4. skup: "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 1998.
5. skup: "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 1999.
6. skup: "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 2000.
7. skup: "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Novi Sad, feb. 2001.
8. skup: "Univerzitet i NT parkovi", Kopaonik, feb. 2002.
9. skup: "Bolonjski proces I tehnički fakulteti", Kopaonik, mart 2003.
10. skup: "Integrirani univerzitet i tehničke struke", Kopaonik, mart, 2004.
11. skup: "Šta donosi novi zakon o visokom obrazovanju", Kopaonik, mart, 2005.
12. skup: "Bolonjski proces i primena novog zakona", Kopaonik, mart, 2006.
13. skup: "Akreditacija Bolonjskih studija", Kopaonik, mart, 2007.
14. skup: "Efikasnost i kvalitet bolonjskih studija", Kopaonik, mart, 2008.
15. skup: "Doktorske studije u Srbiji, regionu i EU", Kopaonik, mart, 2009.
16. skup: "Bolonja 2010: stanje, dileme i perspektive", Kopaonik, mart, 2010.
17. skup: "EVROPA 2020: društvo zasnovano na znanju", Kopaonik, mart, 2011.
18. skup: "Internacionalizacija univerziteta", Kopaonik, februar, 2012.
19. skup: „Univerzitet na tržištu“, Maribor, Slovenija, Feb. 2013.
20. skup: "Razvojni potencijal visokog obrazovanja", Kopaonik, Srbija, feb. 2014.
21. skup: "Univerzitet u promenama...", Zlatibor, Srbija, feb. 2015.
22. skup: "Nove tehnologije u nastavi", Zlatibor, Srbija, feb. 2016.
23. skup: „Položaj visokog obrazovanja i nauke u Srbiji“, Zlatibor, Srbija, feb. 2017.
24. skup: „Digitalizacija visokog obrazovanja“, Kopaonik, Srbija, feb. 2018
25. skup: „Kvalitet visokog obrazovanja“, Kopaonik, Srbija, feb. 2019

Organizatori:

**UNIVERZITET U NOVOM SADU i  
FAKULTET TEHNIČKIH NAUKA – NOVI SAD**

**Programski odbor:**

1. Prof. dr Dejan Jakšić
2. Prof. dr Rade Doroslovački
3. Prof. dr Dragiša Vilotić
4. Prof. dr Vladimir Katić
5. Prof. dr Srđan Kolaković
6. Prof. dr Ilija Kovačević
7. V.Prof. dr Darko Stefanović

**International Steering Committee:**

- Prof. Mester Gyula, Obuda University, Budapest, H  
Prof. Darko Knežević, University of Banja Luka, B&H  
Prof. Branko Blanuša, University of Banja Luka, B&H  
Prof. Milija Krajišnik, University of East Sarajevo, B&H  
Assoc. Prof. Saša Mujović, University of Montenegro, MG  
Prof. Biljana Stamatović, UDG, Podgorica, MG  
Assoc. Prof. Marian Greconici, Polytechnica Timisoara, RO  
Prof. Pero Raos, University of Osijek, HR  
Prof. Vidoje Vujić, University of Rijeka, HR  
Assoc. Prof. Boris Tzankov, UACEG, Sofia, BG  
Prof. Dimitar Taškovski, UKIM, Skopje, NMK  
Prof. Vladimir Dimčev, UKIM, Skopje, NMK  
Prof. dr Dušan Jakanović, University of East Sarajevo, Trebinje, B&H

**Organizacioni odbor:**

1. Prof. dr Rade Doroslovački
2. Prof. dr Ilija Kovačević
3. Prof. dr Vladimir Katić
4. Prof. dr Dragiša Vilotić
5. V.Prof. dr Darko Stefanović
6. Prof. dr Srđan Kolaković
7. V.Prof. dr Igor Budak
8. V.Prof. dr Bojan Lalić

**Izdavač:**

Fakultet tehničkih nauka  
Univerziteta u Novom Sadu  
Novi Sad,  
Trg Dositeja Obradovića 6  
Tel: 021/ 450-810  
Fax: 021/ 458-133  
e-mail: [ftndean@uns.ac.rs](mailto:ftndean@uns.ac.rs),  
[www.trend.uns.ac.rs](http://www.trend.uns.ac.rs)

**Tehnička obrada:**

MSc Nikolić Dragomir,  
e-mail: [nikolicd@uns.ac.rs](mailto:nikolicd@uns.ac.rs)

CIP - Каталогизација у публикацији  
Библиотеке Матиче српске, Нови Сад

378(082)

**СКУП Трендови развоја (26 ; 2020 ; Копаконик)**

Zbornik radova [Elektronski izvor] / XXVI skup Trendovi razvoja [sa temom] "Inovacije u modernom obrazovanju", Trend 2020, Kopaonik, 16-19. 2. 2020. ; uredio Vladimir Katić. - Novi Sad : Fakultet tehničkih nauka, 2020

Način pristupa (URL): [http://www.trend.uns.ac.rs/stskup/trend\\_2020/TREND2020-ZBORNIK-RADOVA.PDF](http://www.trend.uns.ac.rs/stskup/trend_2020/TREND2020-ZBORNIK-RADOVA.PDF). - Opis zasnovan na stanju na dan 5.2.2020. - Nasl. sa naslovnog ekrana. - Bibliografija.

ISBN 978-86-6022-241-3

a) Високошколско образовање - Иновације - Зборници

COBISS.SR-ID 332796167

Umnoženo u Novom Sadu, Februara 2020 godine.

Napomena: Organizator ne zastupa stavove, niti je odgovoran za tačnost podataka iznetih u radovima, već su to isključivo gledišta autora.

Organizaciju ovog skupa su pomogli Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Republike Srbije, Pokrajinski sekretarijat za visoko obrazovanje i naučnoistraživačku delatnost AP Vojvodine i IEEE Serbia and Montenegro Section-Education Society Chapter

## ZNAČAJ INTERNACIONALIZACIJE UNIVERZITETA I NJEN UTICAJ NA KVALITET OBRAZOVANJA

Jelena Matijašević Obradović<sup>1</sup>, Marko Carić<sup>2</sup>, Sara Zarubica<sup>3</sup>

<sup>1,2</sup>Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, Srbija

<sup>3</sup>Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, Srbija

<sup>1</sup>jelena@pravni-fakultet.info, <sup>2</sup>macaric@yahoo.com, <sup>3</sup>pocucamsara@gmail.com

**Kratak sadržaj:** Internacionalizaciju kao jedan od prioriteta sve više prepoznaju brojne države i visokoškolske institucije. U ovoj oblasti posebno mesto zauzima mobilnost studenata. Internacionalizacija visokog obrazovanja se svakako opredeljuje kao proces uključivanja međunarodnih elemenata u nastavu i istraživanje i trend je koji se u Srbiji poslednjih godina ubrzano razvija. Prema Godišnjem izveštaju o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. g. na univerzitetima se internacionalizacija za sada, u najvećoj meri, sprovodi kroz studentsku mobilnost - Erasmus+, CEEPUS III i dr. Strategijom razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine, istaknuta je potreba mobilnosti studenata kao komponenta rasta kvaliteta obrazovanja na svim nivoima, a u cilju jačanja znanja i inovacija kao pokretača budućeg "pametnog" rasta.

**Ključne reči:** internacionalizacija, Erasmus+, Evropa 2020, Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020.g

### THE IMPORTANCE OF THE INTERNATIONALIZATION OF THE UNIVERSITY AND ITS IMPACT ON THE QUALITY OF EDUCATION

**Abstract:** Internationalization is increasingly recognized by many states and higher education institutions as a priority. Student mobility is a special place in this area. Internationalization of higher education is certainly being defined as a process of integrating international elements into teaching and research and is a trend that has been rapidly developing in Serbia in recent years. According to the Annual Report on the Implementation of the Action Plan for the Implementation of the Strategy for the Development of Education in Serbia until 2020. at universities, internationalization is for the most part implemented through student mobility - Erasmus +, CEEPUS III, etc. The Strategy for the Development of Education in Serbia until 2020 emphasizes the need for student mobility as a component of increasing the quality of education at all levels, with the aim of enhancing knowledge and innovation as a driver of future "smart" growth.

**Key Words:** Internationalization, Erasmus +, Europe 2020, Strategy for the Development of Education in Serbia until 2020

#### 1. UVOD

Nakon ekonomije, mnoštvo drugih oblasti se menja pod uticajem globalizacije, a među njima i visoko obrazovanje [9, str. 1]. Prema Radoševiću i sar., »poslednjih decenija, univerziteti širom sveta pod konstantim su „pritiskom“ za brzim promenama kako u pogledu socijalnih, tehnoloških, ekonomskih a samim tim i u prekograničnom akademskom okruženju. Teško predvidljive promene, rast, kompleksnost i kompetitivnost globalne ekonomije osim što utiču na političke, industrijske i ostale sfere društvenog života, takođe predstavljaju konstantan uticaj i na institucije visokog obrazovanja da što kvalitetnije i brže odgovaraju na promene u okruženju« [8, str. 1]. Ovo je utoliko bitnije, što se pre uzme u obzir činjenica da se »za univerzitete svuda u svetu smatra da imaju jednu od centralnih uloga u obrazovnom sistemu i društvenom razvoju, te da na njima leži i velika odgovornost za promociju osnovnih vrednosti savremenog društva« [11, str. 2].

Internationalizaciju kao jedan od prioriteta sve više prepoznaju brojne države. U okviru procesa internacionalizacije posebno mesto zauzima mobilnost studenata. Važnost mobilnosti studenata prevazilazi potrebu za ostvarivanjem međunarodne dimenzije visokog obrazovanja. Mobilnost studenata olakšava njihovu zapošljivost, podržava interkulturalnost, dostizanje ciljeva Bolonjskog procesa i Evropskog prostora visokog obrazovanja i utiče na povećanje konkurentnosti privrede na globalnom tržištu [14, str. 1].

U radu će najpre biti reči o pojmu i značaju procesa internacionalizacije univerziteta uopšte, o rezultatima procesa internacionalizacije do sada u Srbiji, potom, o uticaju internacionalizacije na kvalitet nastavnog procesa, kao i kvalitet kvalifikacija i kompetencija studenata koji su bili učesnici programa mobilnosti.

#### 2. POJAM I ZNAČAJ PROCESA INTERNACIONALIZACIJE

Prema nekim stavovima u teoriji »internationalizacija menja svet visokog obrazovanja, a globalizacija menja svet internacionalizacije« [3, str. 5]. Ekonomska i kulturna globalizacija nametnula je nove izazove sistemu visokog obrazovanja.

Izraz internacionalizacija u teoriji vrlo često odmah upućuje na fizičku mobilnost studenata, akademskog osoblja i povremeno administrativnog osoblja, kao očigledno reprezentativne aktivnosti programa čiji je cilj promocija internacionalizacije. Prepoznavanje kompetencija i novih stečenih kvalifikacija druga je glavna tema koja je, naravno, jasno povezana sa prvom i upućuje na pitanje da li su rezultati učenja u jednoj zemlji prihvaćeni kao ekvivalentni onima koji se očekuju da se nauče u drugoj zemlji. Uspostavljeni su različiti programi za podršku studentskoj mobilnosti sa nadom da će ih pratiti svakako rastuće „globalno razumevanje“, povoljniji pogled na partnersku zemlju, rastuća empatija prema drugim kulturama, itd [15].

Yang tvrdi da "internationalizacija leži u razumevanju univerzalne prirode unapređenja znanja" [10, str. 85] koja se zasniva na zajedničkim vezama čovečanstva, dok Knight naglašava da bi internacionalizacija visokog obrazovanja trebalo da poboljša kompetencije studenata i stvori kulturu ili klimu koja promoviše i podržava međunarodno i međukulturalno razumevanje [3].

Internationalizacija na nacionalnom/sektorskom/institucionalnom nivou se definiše kao proces integrisanja međunarodne i interkulturalne ili globalne dimenzije u svrhu, funkcije ili sprovođenje postsekundarnog obrazovanja [4, str. 2].

Najznačajnije aspekte internacionalizacije Knight u jednom svom razmatranju razvrstava u tri kategorije. U prvu i najvažniju kategoriju ubraja mobilnost studenata i jačanje međunarodne istraživačke saradnje. U drugu kategoriju ubraja mobilnost nastavnog i nenastavnog osoblja fakulteta, međunarodnu dimenziju u nastavnom planu i programu, međunarodne razvojne projekte i zajedničke akademske programe. U treću pak kategoriju ubraja razvoj programa bratimljenja institucija (udruživanje sa renomiranim institucijama u inostranstvu), uspostavljanje kampusa podružnica, komercijalni izvoz / uvoz obrazovnih programa, vannastavne aktivnosti za međunarodne studente [5].

Ono što neki autori takođe naglašavaju jeste da internacionalizacija »nije samo pitanje upravljanja mobilnošću studenata, već pitanje strateške transformacije institucija visokog obrazovanja« [6, str. 9]. Oni takođe tvrde da je neophodno internacionalizaciju percipirati delom i kao menadžersko pitanje, koje se dotiče strukturalno-funkcionalnih domena organizacije, te da je to prvi korak ka uspešnom razvoju međunarodne dimenzije u visokoškolskoj ustanova.

Sumirajući različite stavove, mogu se utvrditi dva stanovišta koja su u teoriji najviše zastupljena, a povodom značenja i značaja pojma internacionalizacije. »Prvo, pojam internacionalizacija pretežno označava pojavu prelaska granice u određenom smislu - i tu se misli na različite fenomene - prenošenje znanja, fizičku pokretljivost, različite načine „saradnje“ itd. Drugo, pojam internacionalizacije sugerise da postoji glavni pravac promene, odnosno trenda ka više „međunarodnosti“. Veoma često, napredak institucija u ovoj oblasti praćen je procenom vrednosti da li je ovaj trend poželjan« [15, str. 182].

Republika Srbija trenutno ostvaruje saradnju u domenu visokog obrazovanja putem državnih sporazuma, sporazuma koje sklapaju visokoškolske ustanove, ograničene saradnje sa stranim preduzećima i učešćem pojedinaca u međunarodnim projektima. Predmet ovih sporazuma je obično mobilnost nastavnika, saradnika, studenata i administrativnog osoblja, organizacija zajedničkih studijskih programa, izdavanje dvostruke ili višestruke diplome, ostvarivanje naučno-istraživačkog rada i rad na zajedničkim projektima. Ipak, u nedostatku finansijskih mogućnosti značajan broj sporazuma koje potpisuju same ustanove ne može da se u potpunosti realizuje. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja preduzima aktivnosti od značaja za sprovođenje bilateralnih i drugih sporazuma koji su potpisani na državnom nivou. Države sa kojima postoji aktivna bilateralna saradnja su: Kina, Francuska, Hrvatska, Portugalija, Italija, Slovenija, Nemačka, Austrija, Rusija, Slovačka i Belorusija. Republika Srbija učestvuje i u programima Evropske unije za saradnju u oblasti obrazovanja i nauke, a to su programi Erasmus+ i Horizont 2020. Značajna je u saradnja u programu CEEPUS, srednjeevropskom programu za razmenu studenata i nastavnog kadra koji omogućava razmenu u vidu kreditne mobilnosti, istraživačkih boravaka, realizacije predavačkih aktivnosti, kao i tzv. letnjih škola [14].

Prema Godišnjem izveštaju o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine, »suština internacionalizacije je u pripremi studenata za život i rad u interkulturalnom i globalizovanom okruženju te je stoga internacionalizacija od suštinskog značaja za povećanje kvaliteta visokog obrazovanja u Srbiji. Međutim, na univerzitetima se internacionalizacija za sada, u najvećoj meri, sprovodi kroz studentsku mobilnost. Programi mobilnosti koje univerziteti u Srbiji i fakulteti u okviru njih mogu koristiti su Erasmus+, CEEPUS III (Central European Exchange Programme for University Studies, Campus Europae (međunarodni program mobilnosti studenata koji se realizuje pod okriljem Evropske univerzitetske fondacije sa sedištem u Luksemburgu) i dr. (VO-ZD29)« [2, str. 109].

Po programima bilateralne saradnje u 2018. godini stipendirano je 63 studenta, a kroz međuuniverzitetsku 59. Iz CEEPUS III programa, realizovano je oko 300 stipendijskih meseci za profesore i studente (VO-ZD28) [2, str. 109].

Dosadašnji podaci iz Eurostudent istraživanja pokazuju trend da studenti iz Srbije retko imaju prilike da deo studija provedu u inostranstvu. Većina studenata koja tokom studiranja provede neki period van zemlje to čini u okviru kampova ili studijskih putovanja koji ne traju dugo (od par nedelja do mesec dana ili dva meseca) (16%). Oko 3,2% odlazi radi pripravnštva a 1,5% radi nekog oblika studija (specijalističke, master...) i to češće studenti master studija [2, str. 109].

### 3. UTICAJ INTERNACIONALIZACIJE NA KVALITET NASTAVNOG PROCESA, KAO I KVALIFIKACIJE I KOMPETENCIJE UČESNIKA

Kako Sekeruš i Živančević Sekeruš navode, »u teoriji se razlikuju politički, ekonomski, obrazovni i kulturni razlozi za internacionalizaciju. Politički su pre svega vezani za položaj zemlje u svetu, kao sredstvo spoljne politike i eventualnog budućeg prisustva u zemljama čiji su studenti viđeni kao budući lideri. Ekonomski leže u efektima prisustva stranih studenata (plaćaju školarine, stanarine, hrane se, oblače koriste usluge) i u doprinosu podizanju nivoa veština nacionalnih ljudskih resursa koje ih osposobljavaju za uspešniji nastup na međunarodnom tržištu. Akademski razlozi su vezani za uvođenje međunarodnih standarda u učenju i istraživanju, jer se pretpostavlja da su oni i preduslov kvaliteta učenja i istraživanja. (Na primer, neki se projekti bez koncentracije malog broja visokospecijalizovanih stranih stručnjaka ne mogu ni zamisliti, niti se u nacionalnim okvirima mogu obezbediti sredstava neophodna za izvođenje velikih i skupih projekata, CERN kao očigledan primer.) Kulturni motivi za internacionalizaciju su vezani za ulogu i mesto nacionalnog jezika i kulture i uspešnost razumevanja stranih jezika i kultura« [9, str. 1].

Programi koji se u okviru procesa internacionalizacije organizuju i izvode imaju brojne benefite prvenstveno u oblasti unapređenja pristupa nastavnom procesu, te kompetencija koje učesnici tih programa stiču. Razmatrajući značaj projekata jačanja kapaciteta, Vukadinović i sar. navode da je cilj ovakvih projekata upravo »podržavanje modernizacije pristupačnosti i internacionalizacija visokog obrazovanja u kvalifikovanim partnerskim zemljama, pomoć kvalifikovanim partnerskim zemljama da reše probleme koji postoje u sistemu visokog obrazovanja, uključujući probleme u pogledu kvaliteta, relevantnosti, jednakog pristupa, planiranja, pružanja obrazovanja i upravljanja, doprinos saradnji između EU i kvalifikovanih partnerskih zemalja (i među kvalifikovanim partnerskim zemljama), poboljšanje upravljanja i usklađivanja sa promenama u visokom obrazovanju EU, unapređenje saradnje među ljudima, podizanje na viši nivo multikulturalnosti i razumevanje« [12, str. 2].

Zorić i sar. takođe navode da ne treba zaboraviti da se kroz »internationalizaciju naročito doktorskih studija istovremeno vrši i internacionalizacija nauke i istraživanja, čime se ostvaruje i produbljuje međunarodna naučna saradnja. Dokaz da na nivou doktorskih studija postoji interes i za odlaznom mobilnošću je i izvestan broj studenata koji su se opredelili za sticanje dvojnih doktorata, pri čemu deo nastavnih i istraživačkih aktivnosti obavljaju na partnerskom univerzitetu u inostranstvu i stiču diplome doktora nauka u obe institucije, pod dvostrukim mentorstvom« [7, str. 2].

Uticaj internacionalizacije na kvalitet nastavnog procesa, kao i kvalifikacije i kompetencije učesnika, pokazaće se u nastavku na primeru Erasmus+ programa. Treba naglasiti i to da je i samom Strategijom razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine, a u skladu sa Strategijom Evropa 2020, u cilju ostvarivanja kvalifikacija i kompetencija na globalnom nivou, istaknuta potreba mobilnosti studenata kao komponenta rasta kvaliteta obrazovanja na svim nivoima, a u cilju jačanja znanja i inovacija kao pokretača budućeg "pametnog" rasta [13].

Erasmus+ je program Evropske unije u područjima obrazovanja i osposobljavanja mladih i sporta za razdoblje 2014. – 2020. godina. Obrazovanje, osposobljavanje, rad s mladima i sport ključna su područja za promovisanje zajedničkih evropskih vrednosti, podsticanje društvene integracije, poboljšanje međusobnog razumevanja i osećaja pripadnosti zajednici, i dr. Programom se pružaju i veće prilike za saradnju i mobilnost s partnerskim zemljama, posebno u područjima visokog obrazovanja [1]. Erasmus+ rezultat je integracije sledećih evropskih programa iz perioda 2007. – 2013. godina: Program za celoživotno učenje, program Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink, i dr.

Programom Erasmus+ doprinosi se ostvarenju različitih ciljeva, između ostalih i: ciljeva strategije Evropa 2020, uključujući vodeći cilj u području obrazovanja; ciljeva strateškog okvira za evropsku saradnju u obrazovanju i osposobljavanju (ET 2020.), uključujući odgovarajuća merila; održivog razvoja partnerskih država u području visokog obrazovanja; ukupnih ciljeva strategije EU za mlade okvira za evropsku saradnju u području povezanim s mladima; cilja razvijanja evropske dimenzije u sportu, posebno sportu na lokalnoj ravni, u skladu s programom rada EU za sport; o promovisanju evropskih vrednosti u skladu s članom 2. Ugovora o Evropskoj uniji [1, str. 8].

Programom Erasmus+ podupiru se instrumenti Evropske unije za transparentnost i priznavanje veština i kvalifikacija, a posebno: Europass, Youthpass, Evropski kvalifikacioni okvir (EQF), Evropski sistem prenosa bodova (ECTS), Evropski sistema kredita za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET), Evropski referentni okvir za osiguravanje kvaliteta u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (EQAVET), Evropski registar za osiguravanje kvaliteta (EQAR) i Evropsko udruženje za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju (ENQA). Zajednička svrha ovih instrumenata svakako je osiguranje lakšeg priznavanja i boljeg razumevanja veština i kvalifikacija, unutar nacionalnih granica i izvan njih, u sistemu obrazovanja i na tržištu rada bez obzira na to kako su stečene – formalnim obrazovanjem ili drugim načinima učenja (na primer volontiranje, ili učenje preko interneta...) [1, str. 8].

Programom Erasmus+ promovise se otvoreni pristup rezultatima projekata radi potpore učenju, poučavanju, osposobljavanju i radu s mladima. Korisnici programa Erasmus+ zalažu se da svi obrazovni resursi i alati koji se proizvedu u kontekstu projekata koji se podupiru iz programa – dokumenti, medijski zapisi, računarski softver ili ostali materijali – budu slobodno dostupni javnosti na temelju otvorene licence [1, str. 9].

#### 4. ZAKLJUČAK

Internacionalizaciju kao jedan od prioriteta sve više prepoznaju brojne države i visokoškolske institucije. U okviru procesa internacionalizacije posebno mesto zauzima mobilnost studenata. Internacionalizacija visokog obrazovanja se svakako opredeljuje kao proces uključivanja međunarodnih elemenata u nastavu i istraživanje i trend je koji se u Srbiji poslednjih godina ubrzano razvija.

Prema Godišnjem izveštaju o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine na univerzitetima se internacionalizacija za sada, u najvećoj meri, sprovodi kroz studentsku mobilnost. Programi mobilnosti koje univerziteti u Srbiji i fakulteti u okviru njih mogu koristiti su Erasmus+, CEEPUS III i dr.

Programi koji se u okviru procesa internacionalizacije organizuju i izvode imaju brojne benefite prvenstveno u oblasti unapređenja pristupa nastavnom procesu, te kompetencija koje učesnici tih programa stiču. Treba naglasiti i to da je i samom Strategijom razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine, a u skladu sa Strategijom Evropa 2020, u cilju ostvarivanja kvalifikacija i kompetencija na globalnom nivou, istaknuta potreba mobilnosti studenata kao komponenta rasta kvaliteta obrazovanja na svim nivoima, a u cilju jačanja znanja i inovacija kao pokretača budućeg "pametnog" rasta.

#### 5. LITERATURA

- [1] European Commission, *Erasmus Plus Programme Guide*, Education and Culture Directorate General, Version 1 (2020): 05-11-2019, 2019, <http://ec.europa.eu/erasmus-plus>.
- [2] Godišnji izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine – izveštaj za 2018. godinu, maj 2019.
- [3] Jane Knight, Internationalization remodelled: definition, approaches, and rationales, *Journal of Studies in International Education*, 8, No. 1, pp. 5-31, 2004.
- [4] Jane Knight, Updated internationalization definition, *International Higher Education*, No. 33, pp. 2-3, 2003a.
- [5] Jane Knight, *Internationalization of Higher Education Practices and Priorities: 2003 IAU Survey Report*, International Association of Universities, France, 2003b.
- [6] Yasar Kondakci, Herman Van den Broecke, Geert Devos, More management concepts in the academy: internationalization as an organizational change process, *Vlerick Leuven Gent Management School Working Paper Series*, No. 28, 2006.
- [7] Lana Zorić, Milica Pavkov Hrvojević, Tatjana Pivac, *Ciljanom akreditacijom ka internacionalizaciji univerziteta*, XXV Skup Trendovi Razvoja – Kvalitet visokog obrazovanja, Kopaonik, 11.-14.02. 2019.
- [8] Milan Radošević, Milan Pasula, Slobodan Radičev, Milan Baošić, Dejan Ikonov, Nenad Ristić, *Internationalizacija univerziteta – preduslovi i ciljevi*, XVIII Skup Trendovi Razvoja – Internacionalizacija univerziteta, Zlatibor, 27.02.-01. 03. 2018.
- [9] Pavle Sekeruš, Ivana Živančević Sekeruš, *Internationalizacija istraživanja i nastave neophodnost strateškog pristupa*, XVIII Skup Trendovi Razvoja – Internacionalizacija univerziteta, Zlatibor, 27.02.-01. 03. 2018.
- [10] Rui Yang, University internationalization: its meanings, rationales and implications, *Intercultural Education*, 13, No. 1, pp. 81-95, 2002.
- [11] Sanja Škorić, Jelena Matijašević Obradović, Ivan Bulatović, *Projekti mobilnosti i internacionalizacije – ključni elementi Bolonjskog procesa*, XXIV Skup Trendovi Razvoja -Digitalizacija visokog obrazovanja”, Kopaonik, 21.02. - 23. 02. 2018.
- [12] Simonida Vukadinović, Jelena Ješić, Andrea Andrejević Panić, *Internationalizacija univerziteta kroz Erasmus+ programe i njihov uticaj na unapređenje kvaliteta u visokom obrazovanju*, XXV Skup Trendovi Razvoja – Kvalitet visokog obrazovanja, Kopaonik, 11.-14.02. 2019.
- [13] *Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine*, Službeni glasnik RS, br. 107/2012.
- [14] *Strategija internacionalizacije visokog obrazovanja u Republici Srbiji za period 2017-2025 - Nacrt*, Beograd, oktobar, 2016.
- [15] Ulrich Teicher, Internationalisation trends in Higher Education and the changing role of International Student Mobility, *Journal of international Mobility*, 1, No. 5, pp. 177-216, 2017.